

2023-04-05
S2023/01302 (delvis)

Socialdepartementet

Folkhälsomyndigheten
171 82 Solna

Uppdrag att utvärdera den storskaliga testningen av misstänkta fall av covid-19

Regeringens beslut

Regeringen ger Folkhälsomyndigheten i uppdrag att följa upp och utvärdera den storskaliga testningen för misstänkta fall av covid-19 i pandemins olika skeden, både avseende det praktiska genomförandet och vilka effekter som testningen och tillhörande smittspårning och övervakning har haft i fråga om att begränsa smittspridningen.

Vad avser genomförandet av den storskaliga testningen och smittspårningen ska Folkhälsomyndigheten:

- redovisa omfattning, organisering och kostnader för genomförd verksamhet,
- beskriva och analysera vilka förutsättningar och faktorer som har påverkat testkapaciteten och förmågan att snabbt ändra testningens omfattning under pandemin,
- beskriva och bedöma hur anpassning av resurser för testning till regionala behov har fungerat under pandemins olika skeden och möjliga orsaker till detta, och
- bedöma kostnadseffektiviteten och kvaliteten i de olika modeller som har tillämpats för att öka testkapaciteten och smittspårningen.

Vad avser effekterna av storskalig testning och smittspårning ingår att, så långt som möjligt, utvärdera:

- om den storskaliga testningen, smittspårningen, serologiska testningen och screeningen har varit ändamålsenlig och effektiv,

- i vilken utsträckning användningen av testresultat har varit effektiv i arbetet med att begränsa smittspridning i olika vård- och omsorgsformer,
- effekterna för vård- och omsorgspersonal och patienter och brukare på sjukhus, särskilda boenden för äldre och inom hemtjänsten,
- smittspårningen över tid, och
- skillnader i regionernas arbetssätt och organisering och hur dessa har påverkat smittspridningen och vårdbehoven.

Vad avser övervakning av virusvarianter ska Folkhälsomyndigheten utvärdera:

- om genomförandet och omfattningen av övervakningen av virusvarianter har varit ändamålsenlig och kostnadseffektiv,
- i vilken utsträckning resultaten från övervakningen har legat till grund för effektiva åtgärder, och
- ändamålsenligheten för de olika metoder som har använts för typningen.

I uppdraget ingår också att bedöma vilka lärdomar från covid-19-pandemin som bör tas vidare till planeringen inför eventuella framtida pandemier och hur dessa påverkar den nationella pandemiplaneringen.

Folkhälsomyndigheten ska när uppdraget utförs vid behov samverka med de aktörer som har varit involverade i testning och smittspårning. Det inbegriper bl.a. regioner (exempelvis regionala laboratorier, smittskyddsenheter och smittspårningsenheter), kommuner, privata aktörer och universitet och andra berörda myndigheter. Folkhälsomyndigheten ska inom ramen för uppdraget också inkludera andra länders erfarenheter från testning och smittspårning av covid-19 och dess effekter, särskilt vad det gäller ett nordiskt perspektiv. Folkhälsomyndigheten ska under genomförandet ta hänsyn till och komplettera slutsatserna från Coronakommissionens (S 2020:09) betänkanden och konstitutionsutskottets granskningar avseende testning och smittspårning.

Folkhälsomyndigheten ska senast den 15 november 2023 lämna en skriftlig delredovisning av uppdraget och senast den 31 mars 2024 lämna en skriftlig slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet).

För uppdraget får Folkhälsomyndigheten under 2023 använda 3 500 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9

Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2023 uppförda anslaget 1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård, anslagsposten 18 God vård och folkhälsa.

Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 1 december 2023. Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas senast den 31 mars 2024 till Kammarkollegiet. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av använda medel lämnas till Kammarkollegiet.

Redovisning, rekvisition och återbetalning ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Ärendet

I Sverige, liksom många andra länder, har en omfattande testning avseende covid-19 genomförts under pandemin. Omfattande samhällsresurser har allokerats till provtagning, laboratorieanalys och för efterföljande åtgärder såsom smittspårning vid positivt utfall av testning. Exempelvis har staten tillfört regionerna mycket stora belopp till ersättning för genomförda tester. Utöver testningen av misstänkta fall av covid-19 har det i olika sammanhang genomförts screening, dvs. testning av individer utan symtom, framför allt i syfte att begränsa introduktion av smitta i känsliga miljöer. Därutöver har även serologisk testning genomförts i syfte att mäta antikroppar och eventuell immunitet mot sjukdomen.

Det finns ett behov av att följa upp genomförda insatser för testning, smittspårning och övervakning och utvärdera vilken effekt dessa insatser har haft för att begränsa spridningen av covid-19. Det virus (SARS-CoV-2) som orsakar covid-19, har förändrats över tid och det har för de olika varianter av viruset som förekommit under pandemins förlopp funnits skillnader i smittsamhet och symtombild. Befolkningens skydd mot infektionen eller svår sjukdom orsakad av covid-19 har förändrats över tid och för närvarande är immuniteten hos befolkningen mycket hög. Utöver skillnader i virusegenskaper finns en mycket god tillgång till säkra och effektiva vaccin och en stor del av befolkningen har vaccinerat sig mot sjukdomen och en hög andel av befolkningen har också genomgått infektionen. Under pandemin har även åtgärder för att minska smittspridningen varierat.

Omfattande resurser har lagts på testning, smittspårning och övervakning under covid-19-pandemin. Det finns därför skäl att utvärdera effekten av testningen och smittspårningen. Utvärderingen bör i huvudsak begränsas till att omfatta testning för SARS-CoV-2 och slutsatserna kan därför bli begränsat tillämpliga i fråga om andra smittämnen. De olika varianterna av SARS-CoV-2 har i viss grad haft olika egenskaper, vilket eventuellt kan utgöra en grund för jämförelse och i sin tur göra utvärderingen mer allmänt tillämplig.

Covid-19-pandemin pågår fortfarande, men är nu i Sverige i en fas med lägre smittspridning och sjuklighet. Det finns anledning att nu följa upp och, så långt som möjligt, utvärdera de insatser som har genomförts avseende testning, smittspårning och övervakning i syfte att ge underlag till planeringen för eventuella framtida pandemier.

På regeringens vägnar

Jakob Forssmed

Sofia Levy-Nilsson

Kopia till

Kammarkollegiet
Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)
Karolinska Institutet
Smittskyddsläkarföreningen